

Łukasz Stępień

27.04.2023r.

Laboratorium 8

Rozwiązywanie równań nieliniowych

1. Temat zadania:

Dane jest równanie:

$$f(x) = x^2 - 3x + 2 \quad (1)$$

Każda z następujących funkcji definiuje równoważny schemat iteracyjny:

$$g_1(x) = \frac{1}{3}(x^2 + 2) \quad (2)$$

$$g_2(x) = \sqrt{3x - 2} \quad (3)$$

$$g_3(x) = 3 - \frac{2}{x} \quad (4)$$

$$g_4(x) = \frac{x^2 - 2}{2x - 3} \quad (5)$$

Przeanalizuj zbieżność oraz rząd zbieżności schematów iteracyjnych odpowiadających funkcjom $g_i(x)$ dla pierwiastka $x=2$ badając wartość $|g'_i(2)|$. Potwierdź analizę teoretyczną implementując powyższe schematy iteracyjne i weryfikując ich zbieżność (lub brak). Na wspólnym rysunku przedstaw wykresy błędu względnego każdej metody w zależności od numeru iteracji. Stwórz drugi rysunek, przedstawiający wykresy błędu względnego tylko dla metod zbieżnych.

Napisz schemat iteracji wg metody Newtona dla każdego z następujących równań nieliniowych:

$$x^3 - 2x - 5 = 0 \quad (6)$$

$$e^{-x} = x \quad (7)$$

$$x \sin(x) = 1 \quad (8)$$

Napisz schemat iteracji wg metody Newtona dla następującego układu równań nieliniowych:

$$\begin{cases} x_1^2 + x_2^2 = 1 \\ x_1^2 - x_2 = 0 \end{cases} \quad (9)$$

Oblicz błąd względny otrzymanego rozwiązania.

2. Implementacja:

Kod przeprowadza analizę zbieżności czterech różnych funkcji iteracyjnych g dla zadanej wartości początkowej x_0 . Definiuje również funkcje $\text{eps}_k(t, k, x_0)$ i $r(t, k, x_0)$, które służą do obliczenia błędu względnego w każdej iteracji i wyznaczenia eksperymentalnego rzędu zbieżności, odpowiednio. Funkcja $\text{err}(x)$ jest używana do obliczenia błędu względnego w każdej iteracji. Następnie iteruje każdą z funkcji iteracyjnych g i oblicza błąd względny w każdej iteracji dla każdej funkcji g . Następnie oblicza eksperymentalny rząd zbieżności dla każdej funkcji iteracyjnej g . Wyniki są wyświetlane na ekranie, a także przedstawiane na wykresach błędów względnych w każdej iteracji dla każdej funkcji g oraz tylko dla zbieżnych funkcji g . Ostatecznie generuje wykresy błędów względnych w każdej iteracji dla każdej funkcji g oraz dla zbieżnych funkcji g . Wykresy są zapisywane w plikach obrazów o nazwie "Błąd względny w każdej iteracji dla wszystkich funkcji g " i "Błąd względny w każdej iteracji dla zbieżnych funkcji g ".

Kod implementuje również metodę Newtona do znalezienia przybliżonej wartości pierwiastka równania dla trzech funkcji: f_1 , f_2 i f_3 . Funkcja "der" oblicza pochodną funkcji "f" w punkcie "x" z dokładnością $h = 1e-8$, wykorzystując definicję pochodnej. Funkcja "iterate_newton" wykonuje iteracje metody Newtona, zaczynając od punktu początkowego "x1" i funkcji "f". Liczba iteracji jest zapisywana w "cnt", a wynik przybliżony jest zwracany jako "x1". Obliczenia są kontynuowane, dopóki różnica między "x0" a "x1" nie osiągnie tolerancji "tol" lub dopóki nowa wartość "x1" jest równa poprzedniej wartości "x0" z dokładnością do epsilon maszynowego. W kodzie wywołujemy funkcję "iterate_newton" trzy razy dla każdej funkcji, aby uzyskać przybliżone wartości pierwiastków z dokładnościami 4, 24 i 53 bitów. Wyniki są następnie wypisywane na ekran oraz zostają wyświetlane wykresy.

Kod implementuje również metodę Newtona dla układu równań. Definiowana jest funkcja $f(x)$ zwracającą wartości lewej strony układu równań, oraz funkcję $\text{jacobian}(x)$ zwracającą macierz Jacobiego dla układu równań. Następnie definiujemy funkcję $\text{newton\_method}(f, \text{jacobian}, x_0, \text{tol})$ wykonującą samą metodę Newtona, która na wejściu przyjmuje funkcję f , funkcję jacobian , punkt początkowy x_0 oraz tolerancję tol . W ciele funkcji wykonujemy iteracje, aż osiągniemy zadany poziom dokładności. Na końcu kodu tworzymy punkt początkowy x_0 , tolerancję tol i wywołujemy funkcję $\text{newton\_method}()$. Wyniki wypisywane na ekran.

3. Wyniki:

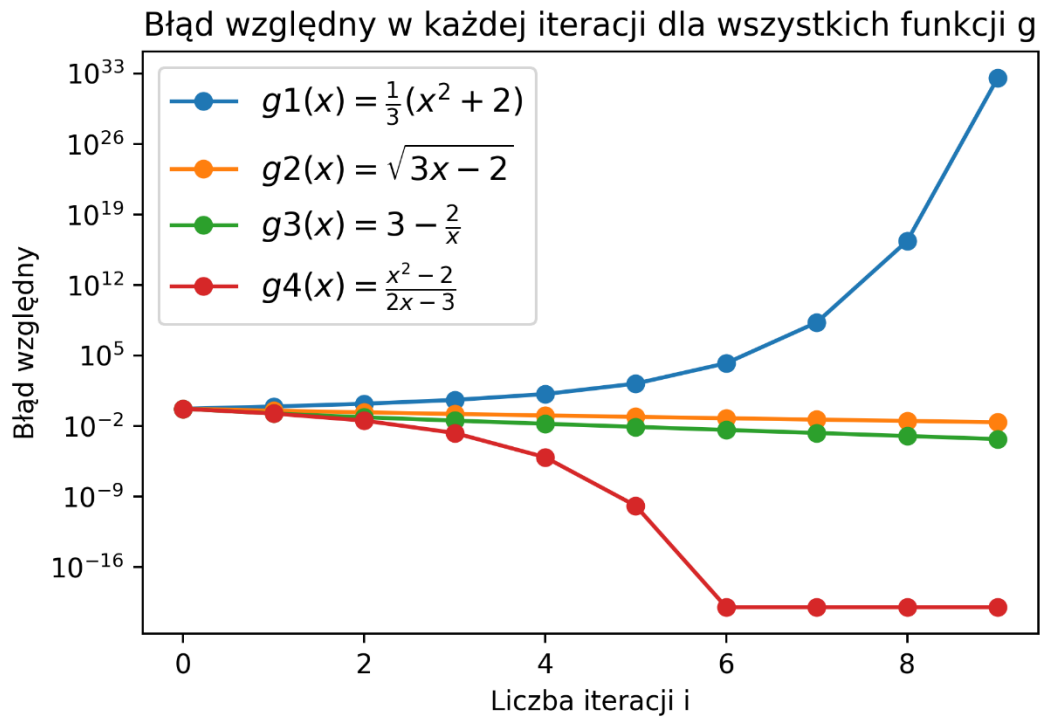
- Analiza teoretyczna schematów iteracyjnych:

Funkcja $g_i(x)$	Funkcja $g'_i(x)$	Wartość teoretyczna $ g'_i(2) $	Zbieżność
$g_1(x) = \frac{1}{3}(x^2 + 2)$	$g'_1(x) = \frac{2}{3}x$	$ g'_1(2) = 1, (3) > 1$	nie
$g_2(x) = \sqrt{3x - 2}$	$g'_2(x) = \frac{3}{2\sqrt{3x - 2}}$	$ g'_2(2) = 0,75 < 1$	tak
$g_3(x) = 3 - \frac{2}{x}$	$g'_3(x) = \frac{2}{x^2}$	$ g'_3(2) = 0,5 < 1$	tak
$g_4(x) = \frac{x^2 - 2}{2x - 3}$	$g'_4(x) = \frac{2x^2 - 6x + 4}{(2x - 3)^2}$	$ g'_4(2) = 0 < 1$	tak

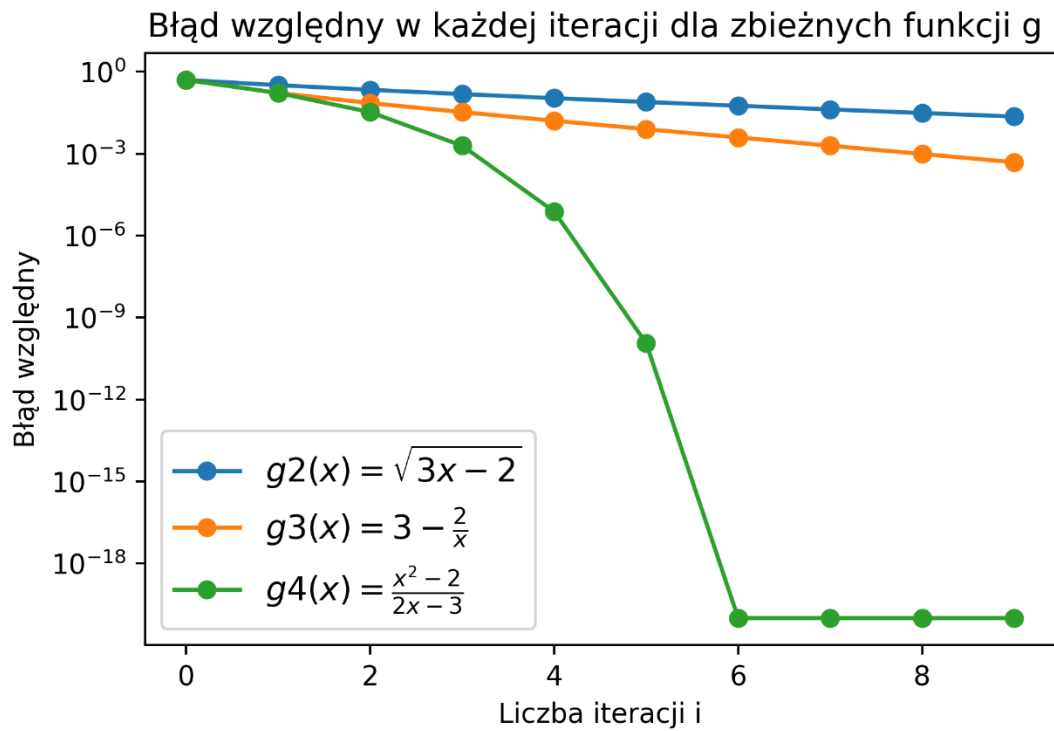
- Analiza eksperymentalna schematów iteracyjnych ($x_0=3$):

Funkcja $g_i(x)$	Wartość eksperymentalnego rzędu zbieżności	Zbieżność	Zgodność wartości	Zgodność zbieżności
$g_1(x) = \frac{1}{3}(x^2 + 2)$	$2 > 1$	nie	znacznie różniące się	tak
$g_2(x) = \sqrt{3x - 2}$	$0.7157 < 1$	tak	bardzo zbliżone	tak
$g_3(x) = 3 - \frac{2}{x}$	$0.4978 < 1$	tak	bardzo zbliżone	tak
$g_4(x) = \frac{x^2 - 2}{2x - 3}$	$0 < 1$	tak	identyczne	tak

- Wykres: błąd względny w każdej iteracji dla wszystkich funkcji g ($x_0=3$)

- Wykres: błąd względny w każdej iteracji dla zbieżnych funkcji g ($x_0=3$)

- Wyniki dla metody Newtona dla równań nieliniowych (dla $n=28$ i $n=53$ ilość iteracji dla x_0 równego wynikowi dla $n=4$):

Funkcja	x_0	Przybliżenie z dokładnością do n bitów					
		$n=4$		$n=28$		$n=53$	
		Wynik	It.	Wynik	It.	Wynik	It.
$f_1(x) = x^3 - 2x - 5$	1	2.09455	7	2.0945514815423265	2	2.0945514815423265	3
$f_2(x) = e^{-x} - x$	5	0.56653	3	0.5671432904097838	3	0.5671432904097838	4
$f_3(x) = x \sin(x) - 1$	3	2.77294	2	2.7726047082659933	2	2.7726047082659910	4

- Wyniki dla metody Newtona dla równań nieliniowych (dla tolerancji $\epsilon=1e-16$):

Układ równań	Zmienna x_1		Zmienna x_2	
$\begin{cases} x_1^2 + x_2^2 = 1 \\ x_1^2 - x_2 = 0 \end{cases}$	Wynik:	0.7861	Wynik:	0.6180
	Błąd względny:	0	Błąd względny:	1.7963785889362146e-16

4. Wnioski:

Program poprawnie wykonuje wszystkie zagadnienia zamieszczone w temacie zadania, prezentuje wyniki w postaci napisów na ekranie oraz wykresach. Analiza teoretyczna schematów iteracyjnych pokrywa się z wynikami eksperymentalnymi. Poprawnie wskazana została zbieżność oraz rząd zbieżności dla schematów zbieżnych. Z wykresów można wywnioskować, że najlepiej działa schemat iteracyjny (5). Pokazuje to, że trzeba ostrożnie dobierać dany schemat, bo mocno koreluje on z optymalnością.

Wyniki dla metody Newtona dla równań nieliniowych zostały zamieszczone w tabelach. Można zauważyć, że zwiększenie dokładności z $n=28$ bitów do $n=53$ wymaga tylko 1 lub 2 iteracji. Świadczy to o bardzo dobrej jakości tej metody.

Program poprawnie potrafi rozwiązać układ równań nieliniowych. Błędy względne są minimalne.

5. Bibliografia:

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Metoda_Newtona
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Epsilon_maszynowy
- Metody Obliczeniowe w Nauce i Technice 7. Równania nieliniowe (non-linear equations) Marian Bubak, Katarzyna Rycerz